Ð²Ú²êî²Üº²Úò ²è²øºÈ²Î²Ü êàôð´ ºÎºÔºòÆ

Խ Ո Ր Ա Ն   Լ Ո Ւ Ս Ո Յ

Երգ Արեւագալի

ՄԱՅՐ ԱԹՈՌ ՍՈՒՐԲ ԷՋՄԻԱԾԻՆ - 2006

Այսօր լոյս յաւուրս առաջին
Արեգակն արդար փայլեաց յարարածս
Եւ լուսաւորեաց՝ որք ի խաւարի:

Սբ. Ներսէս Շնորհաւի «Տաղ Յարութեան»

Հայ հոգևոր երգի գանձարանում առանձնանում են «Արևագալի» երգերը:

Արևածագին նվիրված ծիսական երգեր թերևս հնչել են նաև նախաքրիստոնեական պատմաշրջանում: Դրանք գործնական են եղել նաև քրիստոնեության առաջին դարերում, որպես առավոտյան աղոթք, որ կատարվում էր արևածագին («Արևագալի» սաղմոս):

«Արևագալը», հավանաբար, պարբերաբար կատարվող ժամերգություն չի եղել, թեպետև հավաստի տեղեկություն և ավանդություն չկա, թե ի՞նչ ձևով է այն հաստատվել: «Արևագալի» կարգը առավոտյան ժամերգությունից առանձնացել է մոտավորապես Է դարում: Անձևացին իր «Պատարագի մեկնության» սկզբում մի մեջբերում ունի Օձնեցուց. «Եթէ զինչ խորհուրդ ունի առաւօտին Աղօթքն, որ ընդ Արևագալն կատարեն»:

«Արևագալը» կատարվում է «ի դէմս Հոգւոյն Սրբոյ ի յիշատակ յարութեանն Քրիստոսի», որի գերեզմանին ի տես եկան արշալույսին: Մինչև ԺԲ դարը Հայ Եկեղեցու առավոտյան ժամերգության ընթացքում երգվում էին տվյալ օրվան պատշաճ սաղմոսներ, աղոթքներ ու քարոզներ: Իսկ դրանից հետո, երբ Սուրբ Ներսես Շնորհալին հիմնովին բարեփոխեց և ըստ ամենայնի հարստացրեց հայոց եկեղեցական ողջ ժամասացությունը, «Արևագալի» ժամի համար հորինեց 4 երգ. «Յարևելից մինչ ի մուտս», «Ճգնաւորք Աստուծոյ», «Լոյս, Արարիչ լուսոյ» և «Ճանապարհ և ճշմարտութիւն», յուրաքանչյուրին կցելով մեկական «Յորդորակ», որով երգերի ընդհանուր թիվը հասնում է 8-ի: Սրանք լուսավոր հավատով ներծծված, փառաբանական խոսքի ու ներշնչանքի, երաժշտական կատարյալ ներդաշնակությամբ հոգևոր երգի փայլուն նմուշներ են:

«Արևագալի» երգերը ստորև ներկայացվում են գրաբարով՝ աշխարհաբար թարգմանությամբ ու ժամանակակից նոտագրությամբ: Վստահ ենք, որ այս երգերը ապաշխարության և հոգեմաքրման Մեծ Պահոց շրջանում, որպես աստվածապարգև լույսի ճառագայթ, հոգևոր մխիթարություն կբերեն մեր հավատացյալ ժողովրդին:

° ð ¶ ² ð ° ô ² ¶ ² È Æ Ü

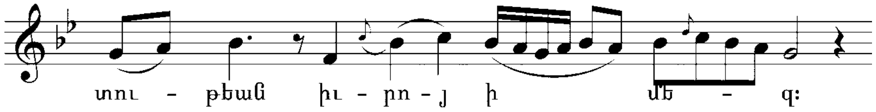

Յարեւելից մինչ ի մուտս, ի հիւսիսոյ եւ ի հարաւոյ, ամենայն ազգք եւ ազինք, յօրհնութիւն նոր օրհնեցէք զարարիչն արարածոց, որ ծագեաց զլոյս արեգականն այսօր յաշխարհս:

Եկեղեցի՛ք արդարոց, փառաբանիչք Ամենասուրբ Երրորդութեան, յառաւօտս լուսոյ՝ զառաւօտ խաղաղութեան Քրիստոս գովեցէք ընդ Հօր եւ Հոգւոյն, որ ծագեաց զլոյս գիտութեանն իւրոյ ի մեզ:

Արևելքից մինչև արևմուտք, հյուսիսից և հարավից, բոլոր ազգեր և ցեղեր, նոր օրհնությամբ օրհնեցե՛ք արարածների Արարչին, որ այսօր աշխարհի վրա արեգական լույսը ծագեց:

Արդարների եկեղեցիներ, ամենասուրբ Երրորդությունը փառաբանողներ, լուսածագ այս առավոտին Հոր եւ Հոգու հետ խաղաղության առավոտ Քրիստոսը գովեցե՛ք, որ Իր իմաստության լույսը ծագեց մեր վրա:

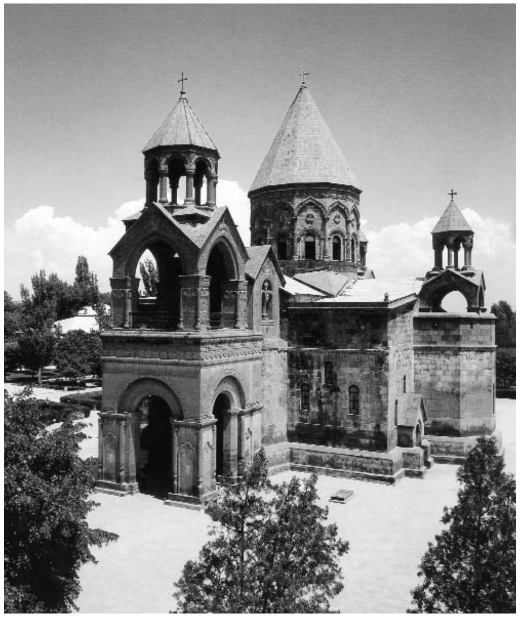

Úàð¸àð²Î

Յարեւելից յարեւմուտս, մանկունք Սիոնի. Օրհնեցէք միշտ անդադար զծագողըն լուսոյ:

Եկեղեցիք արդարոց եւ փառաբանիչք, բարեբանեցէք որ ետ զիմաստըս լուսոյ:

Արեւելքից արեւմուտք՝ Սիոնի՛ մանկունք, միշտ, անդադար օրհնեցե՛ք լույսը ծագեցնողին:

Արդարների եկեղեցիներ եւ փառաբանիչներ, փառաբանեցե՛ք Նրան, որ իմաստության լույսը շնորհեց:

ºð¶

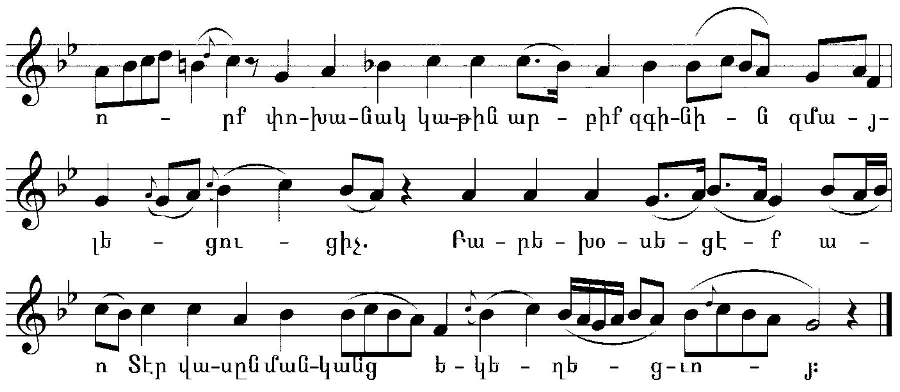

Ճգնաւորք Աստուծոյ եւ ժառանգորդք երկնից արքայութեան, որք փոխանակեալք զանցաւո՛րս՝ առիք զանանցն բարութիւնսն. բարեխօսեցէք առ Տէր վասն մանկանց եկեղեցւոյ:

Նահատա՛կք պանծալիք եւ սիրեցեալք ի յերկնաւոր Հօրէն, որք մկրտեցայք ընդ Քրիստոսի արեամբ ձերով ի մահ խաչին՝ բարեխօսեցէք...

Մարտիրոսք ցանկալիք եւ օթեւանք Հոգւոյն ճշմարտութեանն, որք յաղթեցիք հոգւով կարեաց եւ ցանկութեանց՝ բարեխօսեցէք...

Գովելիք աշխարհի եւ բաղձալիք վերնոցն պետութեանց, որք երանութեան մասին հասիք քան զամենայն որդիս մարդկան. բարեխօսեցէք...

Կամաւոր պատարագք, մանկո՛ւնք տիօք եւ կատարեալք իմաստութեամբ, որք փոխանակ կաթին՝ արբիք զգինին զմայլեցուցիչ. բարեխօսեցէք...:

Աստծո ճգնավորներ եւ երկնքի արքայության ժառանգորդներ, դո՛ւք, որ անցավորները փոխանակելով նրանց բարեխոսությունները վերցրիք, Տիրոջը բարեխոսե՛ք եկեղեցու մանուկների համար՝...

Պանծալի նահատակներ եւ երկնավոր Հոր սիրեցյալներ, դո՛ւք, որ ձեր արյունով Քրիստոսի հետ Խաչի մահով մկրտվեցիք, Տիրոջը բարեխոսե՛ք...

Ցանկալի մարտիրոսներ եւ Ճշմարտության Հոգու օթեւաններ, դո՛ւք, որ Հոգով հաղթեցիք մարմնական կիրքն ու ցանկությունը, Տիրոջը բարեխոսե՛ք...

Աշխարհի գովելիներ եւ վերին պետությունների բաղձալիներ, դո՛ւք, որ բոլոր որդիներից առավել երանության արժանացաք, Տիրոջը բարեխոսե՛ք...

Կամավոր զոհեր, մանկահասակ, բայց իմաստությամբ կատարյալ. դո՛ւք, որ կաթի տեղ զմայլեցնող գինի խմեցիք, Տիրոջը բարեխոսե՛ք...

Ú à ð ¸ à ð ² Î

Ճգնաւո՛րք ճշմարիտք, վկայք Քրիս-տոսի, բարեխօսեցէք առ Տէր վասն անձանց մերոց:

Նահատա՛կք կենդանիք, սիրողք Քրիս-տոսի, որք չարչարեցայք մարմնով վասն անուանն Տեառն:

Մարտիրոսք ցանկալիք, մարդկան ըղձալիք, հայցեցէ՛ք ի Սուրբ Հոգւոյն տալ մեզ զբարիս:

Գովելիք վերնոց դասուց պարծանք աշխարհի, խնդրեցէ՛ք զխաղաղութիւն տալ եկեղեցւոյ:

Կամաւոր սուրբ պատարագք, հասա-կաւ մանկունք, հայցեցէ՛ք լինիլ եւ մեզ ձեզ պսակակից:

Ճշմարիտ ճգնավորներ, Քրիստոսի վկաներ, Տիրոջը բարեխոսե՛ք մեր անձերի համար:

Նահատակներ կենդանի, սիրողներ Քրիստոսի, որ մարմնով չարչարվեցիք՝ հանուն Տիրոջ:

Ցանկալի մարտիրոսներ, մարդոց բաղձալիներ, բարին պարգեւել խնդրեցե՛ք Սուրբ Հոգուց մեզ համար:

Վերին դասերի գովելիներ, աշխարհի պարծանքներ, եկեղեցուն խաղաղություն շնորհել խնդրեցե՛ք:

Կամավոր սուրբ զոհեր, դեռահաս մանուկներ, մեզ համար էլ՝ ձեզ պսակակից լինել խնդրեցե՛ք:

Լոյս, արարիչ լուսոյ, առաջին լոյս,
բնակեալդ ի լոյս անմատոյց, Հայր
երկնաւոր, ի դասուց լուսեղինացն
օրհնեալ.

Ի ծագել լուսոյ առաւօտուս,
ծագեա ի հոգիս մեր ըզլոյս քո
իմանալի: (կրկներգ)

Լույս, Արարիչ լույսի, առաջին լույս,
անմատչելի լույսի մեջ բնակվող Հա՛յր
Երկնավոր՝ լուսեղենների դասերից
օրհնված.

Այս առավոտյան լուսածագին, Քո
իմանալի լույսը ծագեցրու մեր
հոգիներում: (կրկներգ)

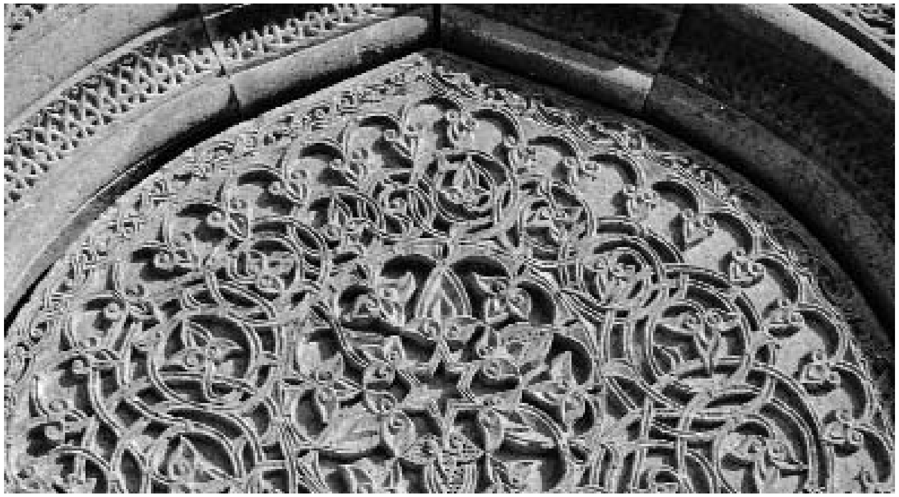

Լոյս, ի լուսոյ ծագումն արեգակն արդար, անճառ ծընունդ Հօր Որդի, յառաջ քան զարեւ անուն քո գովեալ ընդ Հօր.

ի ծագել...

Լոյս, ի Հօրէ բըղխումն աղբիւր բարութեան, Հոգիդ Սուրբ Աստուծոյ, մանկունք եկեղեցւոյ ընդ Հրեշտակս ըզքեզ բարեբանեն.

ի ծագել...

Լոյս, երրեակ եւ մի անբաժանելի Սուրբ Երրորդութիւն, զքեզ ընդ երկնայնոցն երկրածինքըս միշտ փառաւորեմք.

ի ծագել...

Լույս, լույսից ծագած արդար արեգակ, Հոր անճառելի ծնունդ Որդի, որ անունդ Հոր հետ գովաբանվում է մինչ արեւածագ.

(կրկներգ)

Լույս, Հորից բխած, աղբյուր բարության, Աստուծո Սուրբ Հոգիդ. Եկեղեցու մանուկները հրեշտակների հետ Քեզ են փառաբանում.

(կրկներգ)

Լույս, եռյակ եւ մի, անբաժանելի Սուրբ Երրորդություն. երկրածիններս երկնայինների հետ միշտ Քեզ ենք փառաբանում.

(կրկներգ)

Անեղանելիդ Աստուած, Հայր ամենակալ, ընկալ զաղաչանըս մեր քոց պաշտօնէից:

Ի Հօրէ ծագումն անճառ, արեգակն արդար, ծագեա ի յանձինըս մեր զլոյսդ ողորմութեան:

Ի Հօրէ բըղխեալ Հոգի, աղբիւր բարութեան, լուսով քով լըցո ըզմեզ յայսմ առաւօտուս:

Երեք անձինք եւ մի բնութիւն, մի Աստուածութիւն, զքեզ խոստովանիմք յաւէտ, Սուրբ Երրորդութիւն:

Անեղանելիդ Աստված, Հա՜յր Ամենակալ, ընդունի՜ր աղաչանքները Քո պաշտոնյաներիդ:

Հորից ծագած անճառ, արդար արեգակ, ողորմությանդ լույսը թող ծագի մեր հոգիներում:

Հորից բխած Հոգի, աղբյո՜ւր բարության, լցրու մեզ այս առավոտ Քո լույսովդ:

Երեք անձեր եւ մեկ բնություն, մեկ Աստվածություն, միշտ Քեզ ենք դավանում՝ Սուրբ Երրորդություն:

Ճանապարհ եւ ճըշմարտութիւն եւ կեանք Քրիստոս առաջնորդեա Հոգւոց մերոց յերկրէ ելանել յերկինս:

Ճանապարհ եւ ճշմարտություն եւ կյանք Քրիստոս. առաջնորդի՛ր մեր հոգիները երկրից դեպի երկինք:

Դուռն կենաց մուտ, Յիսուս, մոյծ եւ զմեզ առ Հայր քո եւ Հոգի, երգել միշտ զփառս:

Կյանքի մուտքի դուռ Հիսուս, տար մեզ էլ Քո Հոր եւ Սուրբ Հոգու մոտ, մշտապես փառաբանություններ երգելու:

Ú à ð ¸ à ð ² Î

Ճանապարհ բարի Քրիստոս եւ ճշմարտութիւն, առաջնորդ Հոգւոց մերոց յերկրէ ի յերկինս:

Ճանապարհ բարի Քրիստո՛ս եւ ճշմարտություն, Առաջնորդ մեր հոգիներին երկրից՝ երկինք:

Դուռըն կենաց մտից, Յիսուս, Աստուած ճշմարիտ, մոյծ եւ զմեզ առ Հայրդ քո, Հոգւովդ Սրբով:

Հավիտենական կյանքի մուտքի դուռ Հիսուս, ճշմարիտ Աստված, մեզ էլ Սուրբ Հոգովդ Քո Հորդ մոտ տար:

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ԳԻՏԵԼԻՔ

Քանի որ գրքում տեղ գտած երգերն ու շարականները գրաբար լեզվով են և ավանդական ուղղագրությամբ, դրանք ճիշտ ընթերցելու համար անհրաժեշտ է գիտենալ հետևյալ մի քանի կանոնը:

1. **Ւ** (փոքրատառը՝ **ւ**) տառը պետք է կարդալ **վ**. օրինակ՝ *հաւատալ – հավատալ, աւետիս – ավետիս, առաւօտ – առավոտ, հետեւել – հետևել:*

2. Բառասկզբում գրվող **յ** տառը պետք է կարդալ **հ**. օրինակ՝ *Յիսուս – Հիսուս, յաղագս – հաղագս:*

3. Բառավերջի **յ** տառը չի կարդացվում, բացառությամբ մի քանի միավանկ բառերի (Նոյ, խոյ, ճայ, վայ, Նայ). օրինակ՝ *վկայ – վկա, խնդայ – խնդա, Աստուծոյ – Աստուծո, լուսոյ – լուսո, կայ – կա:*

4. Փակ վանկում **ոյ** երկհնչյունը պետք է կարդալ **ույ**. օրինակ՝ *լոյս – լույս, գոյն – գույն, կոյս – կույս, համբոյր – համբույր:*

5. Փակ վանկում **իւ** երկհնչյունը պետք է կարդալ **յու**. օրինակ՝ *արքայութիւն – արքայություն, սիւն – սյուն, բանիւք – բանյուք:* Բաց վանկում պետք է կարդալ **իվ**. օրինակ՝ *բանիւ – բանիվ, հովիւ – հովիվ:*

6. **Եա** երկհնչյունը պետք է կարդալ **յա**. օրինակ՝ *յարեաւ – հարյավ, ատեան – ատյան:*

7. Բաղաձայնի և ձայնավորի միջև հանդիպող **ու** տառը պետք է կարդալ **վ**. օրինակ՝ *Աստուած - Աստված, զուարթ - զվարթ, տուաւ – տվավ:*

Երգ Արեւագալի

Կազմեցին՝
Տ. Կորիւն քահանայ Մարտիրոսեանը և Տ. Ղևոնդ քահանայ Մայիլեանը

Համակարգչային շարուածքը և ձևաւորումը՝
Գարեգին Սարգսեանի